CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ◆ Número solt, 25 cts - l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any

Any VII — Barcelona 22 de Febrer de 1913 — Núm. 280

PERTANYENT A LA BIBLIOTECA DEL ATENEO BARCELONÉS

SUMARI

Del zel i ses aventures.

Miniatures perses, per R. Rucabado.

Gust de Patria, per Josep Lleonart.

Sobre la assistencia als boigs, per Joan Alzina i Melis.

De cara al sol i a la mar blava, per Lluis Millet.

La paraula «Monjoia».—Petit estudi lexicològic, per Manuel de Montoliu.

Tradició Filosófica Catalana, per Probst Biraben, Membre de l'Ecole des H. E. Hispaniques.

Resposta a una recensió de «Las Bellas Mentes», per Diego Ruiz.

La raó de lades feta de Turquía, pel Prof. Arminius Vambéry.

De les petites ciutats, per Josep M.ª Ruiz Manent.

Informació

El riu d'or.

AVIS IMPORTANT

Se suplica als Srs. Suscriptors de Catalunya que estiguin encara en descobert amb la Administració, que procurin posar-se al corrent en tot lo que va d' aquest mes, a fi d'evitar molesties innecessaries de reclamacións, avisos de giro, etc. Com a formes molt avinentes de pago senyalem la llibrança, el giro postal els segells.

Además, tinguin present, que la suscripció anyal es **dues pessetes** més barata que la trimestral o semestral.

Del zel i ses aventures

Una de les millors paradoxes de la vida, es aquesta de la lluita per la justicia. Quant s'ama ardentment la justicia, és imposible romandre just. Un aital abrivament us esperona, un irament tant bell contra la malvestat us neguiteja, que la paraula brolla tota inflada d'hipèrbole i el gest se us descompassa com si fossiu profetes.—Ah, Ramón Llull! ah, Sant Vicenç Ferrer! Per tornar a dreta vía els homens descarrerats, usàveu la clamor, l'amenaça, l'avalot sentimental i la fatillería de les paraules resplendents.

Es que cada cosa troba la seva llei en la mida, fora del zel, que no té més llei que l'amor.

Quant la nobilitat espiritual en un país no circula entre tots els homes, ondejant i multiforme, llavores s'aixequen paorosos i magnífics els apostols qui com el sant viamant de la Provença, prediquen a les pedres. Espanya, terra sovint de les indiferencies col·lectives, és terra de les grans individualitats del zel. Més, com si la necesitat col·lectiva d'un zel no hi fós prou tràgica de per ella sola, esdevé aquí fatalment una de dues tragedies, darrera l'aparició del esperit abrandat: o la tragedia del zelós, ço és, la indiferencia de les gents qui n'oïren la prèdica, o la tragedia del poble, qui en un literalisme fanàtic, s'incorpora la exageració de la forma, desconeixent la essencia espiritual del daler de justicia. Per això la Espanya està composta d'indiferents i de fanàtics (i diem aquests termes no pas vinculant-los en monopoli al fet religiós, on la paraula fanàtic pot ésser una ambiguitat explotable, sinó referint-los a la integritat de la vida). I cal esmentar que el fanatisme i la indiferencia passen de fets coetanis; son, en realitat, fases distintes d'una mateixa miseria, d'una mateixa negació.

Per complement de mals esdevé algún cop què l'esperit zelós, adés induït al paroxisme per la inatenció de totes gents, adés contaminat del corrent de follía d'uns seguidors que no més seduí la dissonancia, perd fins i tot el seu amor, que era el seu primer mòbil i tota sa grandesa; i aquest es el més cruel malastre. Ben aviat tota la sublimitat emotiva, redemptora de qualsevol ultrança, s'esvaeix irreparablement: el zelós esdevé esperitat, infatuat, maníac, anarquista. I la mort es fà més densa sobre el poble malaventurat, sobre el troç lamentable de humanitat encara inhumana.

Recordem, però, que la catàstrofe no es mai imputable al zel. El zel es un fenòmen gloriós, una gran meravella del món moral, es una febre divina. Ço que cal esmenar, penetrar, amorosir es la vella i dura entranya espanyola, amb la cultura, amb la compassió i amb la gracia. Llavors el zel ens podrà fer perfectes.

Més no caiguem ara, distretament, dins una exageració d'aquest zel que ens mena a advertir les possibles marfugues del zel. En tot el litoral espanyol, l'ideal es possible, es estat possible, i adhuc hi té una bella historia. I això es una característica nacional. De tal manera, que el gran D. Miguel de Unamuno no comprèn els mocadors blancs dels *niños levantinos,* la follía estética del somni col·lectiu; mentre a nosaltres, catalanistes, homes d'ideal, si veiem un zel massa desaforat, mai aquí tant necessari com fou el de D. Quixot a la Manxa, gairebé ens apar una mena d'exotisme. Davant del terrible dolor d'un zel solidíssim, tenim templacions, ara justes, ara malaltices, de minvar-lo una mica, de *precisar-lo* amb el cisell de la ironía. Això, si tant convingués, no ens ha pas de estermodir: el zel no ha mort mai a mans de la ironía: mor solament de tornarse reganyós, que es del mateix que moren tants de vells.

Ministerio de Cultura 2005

Miniatures perses

Us les haveu mirades bé, ciutadans de Barcelona, aquelles flors delicadíssimes de l'art oriental que en Dalmau ensenyava fins fa pocs díes? Al sortir-ne haureu pensat: sortosa ciutat la nostra.

Les més perfumades delicies del viure artístic son regal dels nostres ulls. Una benhaurada frissança i obertor d'esperit atreu a nosaltres les més encisadores curiositats, i un sincronisme afortunat desvetlla al mateix toc de rellotge, parisenques i barcelonines emocions davant d'una mateixa meravella inèdita.

Aixís creixém en finor d'esperit entre'ls pobles. Hem vist cara a cara els futuristes, hem tastat els cubistes, hem estret la mà dels polonesos, hem hostatjat els impressionistes. Ens hi sentim dintre del cercle selectissim del Refinament, on cap novell batec deixa d'esser escoltat. Quan vingui un estranger li parlarèm, com de la propia familia, de Cezanne, de Metzinger, de la Laurencin, de Gottlieb i de los filigranes indiques i perses de la colecció Demotte.

Mes l'estranger dirà:—Què em parleu de perses i de polacs i de cubistes!

—Jo he cercat debades en vostres grans places i avingudes els Museus on vostre patrimoni ciutadà d'Art custodiat sigui. Jo busco aquí lo vostre, els vostres contemporanis, els vostres vuitcentistes, els vostres renaixentistes, els vostres primitius, vostres pintors, esculptors i decoradors: voldríau guiar-m'hi?—

I llavors emmudirà vostra boca i enrogirà vostra cara i caurà vostra mirada avall a terra. Perquè, com d'un somni, us recordareu que allà baix als arrabals, entremig d'unes gabies de lleons i unes barraques de cinema, dins un parc devastat i follat, un cobert esfondrat, de parets regalimantes emmagatzema quadros i esculptures, bons o dolents, però *vostres*, i que malendreçats a unes golfes, en uns misteriosos amagatalls i arreconades en invisibles cambres, jeuen per anys, altres obres que amb les primeres constitueixen el tresor, el patrimoni d'art, les col·leccions pictòriques i esculptòriques d'una ciutat, de la Ciutat de Barcelona.

Seguirà l'estranger: Quina gent son aquesta? Trepitgen i malmenen la propia hisenda artística, cobreixen amb l'oprobi del abandó l'art dels seus, sepulten entre desferres llur passament, i es contenten amb el tast dominical de les darreres novetats d'una botiga d'art.

Quí es recorda dels Museus Municipals d'Art de Barcelona, oh badocs extasiats davant de les miniatures perses! A nostre Park hi havía jardins, hi havía museus, avui no més hi queden les feres.

Al Palau de Belles Arts, definitivament buidat, hi fan congressos de forners i exposicions sanitaries. Al Palau dit antic Museu Arqueológic, uns pescadors de la Barceloneta hi ensenyen, a deu centims l'entrada, xarxes, salabrets i cries d'anguiles—i el cartell que ho anuncia, l'Ajuntament l'encarrega, en proba de democracia, a un pintor de carros.

El Palau dit Reial es baix sostres esplendorosos i opulents, diposit d'unes coleccions mudes d'art decoratiu, sens gaire més catalogació ni utilitat educativa de las que els magatzems dels antiquaris acostumen tenir. I allí mateix, al saló d'honor, tancat al públic, amagades darrera una porta, per terra, apilades les unes damunt de les altres, els ulls privilegiats podem anar reconeixent totes les darreres obres adquirides de la Ciutat de Barcelona i pagades a bons preus. Zuloagas, Canals, Brangwyns, Moiras, Sorollas, Chicharros, que fa sis anys la Ciutat posseeix, i Deu sab el que tardarà a gaudir-se'n, contemplant-ho i aprenent-hi.

I en altre lloc, al casalot nomenat Palau d'Industries, entran-t'hi per un porxo en runes, el sostre del qual va caure un día i ningú reconstruí, i salvant bassals d'aigua, contemplareu com se van podrint lentament les pintures i esculptures, basis del Museu, i que algún temps foren decorosament servades al Palau de Belles Arts: les parets regalimen humitat i floridura, esquerdes descomunals foraden el sostre de les galeríes, les goteres formen llacs al voltant de les estatues o van destriant la pintura dels quadros. Sense llum ni confort ni segur xopluc tant sols, dues rengleres tristíssimas de pintures, a lo llarc de les parets, i al mig dues tristíssimes rengleres de guixos, com les avingudes d'un cementiri del art i del civisme son avui com ja fa sis anys, com dintre qui sab els anys, les coleccions oficialment visibles de la Ciutat, el nostre Museu Municipal, obert al públic i al món.

A fora, i al mig dels jardins trepitjats, els brolladors desaparescuts, els partenes pelats com sembrats de sal, presideixen la desolació les carcasses d'unes montanyes russes i màquines d'atraccions d'aquestes que avui fan riure i divertir la gent; es la follia d'una ciutat qui es ven l'Art, els Museus, els Jardins i els Llacs i Surtidors a cambi d'un cinema i un tobogan, i l'abandó d'uns artistes que no reconeixen per centre de llur art, sinó el Passeig de Gracia i els Boulevards.

Tot es provisional, tot es interí a nostra ciutat, i majorment als Museus. Des de fa set o vuit anys, unes salas noves van construint-se, amb deturades inacabables. Ara diuen que s'han aturat definitivament. Mentres les obres no s'acabin, la desolació del Palau d'Industries desmarxat i fent aigua com un vaixell naufreg, la vergonya de les obres d'Art apilotades i amagades al Palau dit Reial de davant del Saturno Park, no s'acabaràn tampoc.

Però es que quan s'acabi la tasca preliminar i elemental de donar teulada a les pintures i les escultures, la obra de misericordia de cobrir les nueses, llavors ve l'altre tasca, la classificació, la organització, la catalogació: perquè si nó, no hi ha Museu, tampoc; es té un magatzem i prou.

Veureu la gent com hi desfila, pels nostres tristos museus; aburridament, indiferentment, perquè la curiositat, l'interès i l'admiració venen sempre després d'una previa idea, d'una indicació que *posi en valor* l'objecte que és veu o és mira. I com voleu fer neixer als nostres indocumentats visitadors habituals sense una guía espiritual, adhuc no sigui més que en la més rudimentaria forma de paperetes, rótuls i lletreros.

Jo he vist ciutats on l'erba creix pels carrers, on no hi ha tranvíes ni tan sols aceres ni amb prou feines empedrats practicables—aixís Bruges—¿què hi fa? si un no hi cerca les aventatges materials que arreu se troven, sinó un Museu ordenat i confortable, perquè allí hi ha l'Anima de la ciutat, molt més interessant que el cos.

Jo he vist també ciutats opulentes on el floriment de la vida comercial i de la vida artística són com dugues roses ufanes a una mateixa branca: tal és Anvers, on els carrers i passeigs mes céntrics i animats duen el nom de pintors ilustres, antics i moderns, on el Museu es el mig del barri del port, l'Institut de Comerç al costat del Museu. Jo aposto qualsevol cosa que ni Bruges ni Anvers, dues viles d'art, coneixen encara —i son a sis hores de Paris—els cubistes ni els polonesos ni les miniatures perses.

Però a una i altra, els Museus són la nineta dels ulls dels ciutadans tots i la visita a les pintures i escultures dels mestres que la ciutat aplega, és una festa dominical consuetudinaria, com aquí el fer un tom pel Passeig de Gracia.

(c) Ministerio de Cultura 2005

I tant prestigi té el Museu a la vida de les ciutats, que allò que hom primerament cerca, anat pel mon, a una ciutat nova, és el Museu; a voltes el cel és gris, el clima és fret, l'aigua és negre, la ciutat és ingrata a vostres nervis: entreu al Museu i allí l'esperit s'hi esplaia, perqué hi troba la escalfor inapagable, el redós calidíssim del art; valdament al cel hi hagi tenebres i a la terra neu, a dintre del Museu sempre sou a casa vostra. Hi han ciutats menys afortunades en la qualitat dels tresors que guarden, però llavors veureu que, si no poden obres mestres, ensenyen mitjaníes, les obres dels artistes locals, però amb una cura, amb un amor que compensa bon xic la pobresa objectiva. I així, en una forma o altre mostren llur devoció ciutadana vers l'Art, més durable que la ciutat mateixa. I en realitat això basta: n'hi ha prou amb que cadascú mostri el que té, però honorant-ho i avalorantho amb el seu amor.

I nosaltres, gent de Barcelona, quin amor hi posèm als nostres Museus i al nostre petit patrimoni d'art? Cobrimnos el cap de cendra i fem penitencia. Runes, recons, barreges, amagatalls, goteres, interinitats eternes, immovilitats destructores, obres sospeses, tot deixat de Deu i dels homes, perqué ço que els homes abandonen, Deu ho abandona també. I així com els cossos immòvils atreuen paràssits, i els cossos morts atreuen verms, perqué allà on no hi ha vida del esperit hi ha vida de corrupció que es la vida de la mort, també al demunt dels cadavers o semi-cadavers dels nostres museus del Park, s'hi belluga el podrimener d'unes «Atraccions» funambulesques.

Es clar que, donats els temps que correm, encara hem de donar gracies als regidors, de que no hagin desembraçat de guixos, pintures i mobles, i no hagin arrendat el Palau reial, per fer-hi Cinematograf dins les sales. Sería molt posat en raó que això es fés: ¿perquè les necessitém les desferres, les col·leccions mudes? Nostres artistes s'acontenten amb les espigoladetes parisenques; nostres burgesos amb son Cinema: *tutti contenti*.

L'estranger que vé aquí, ja ho sab que no trobará Velazquez ni Murillos ni Goyas; però sí té dret a coneixer i poder estudiar convenientment el Viladomat, el Flaugier, els Vergós, el Dalmau, els Quatrecentistes, i els moderns, el Fortuny, el Simó Gómez, el Tusquets. Amb que vegi un museu on totes aqueixes ben estimables personalitats siguin amorosament honrades i guardades, ja n'hi ha prou. Ço que és exasperant és, que mentres donem menjar a nostre superficial frissança artística amb les lleporleries ensucrades dels cubistes i dels perses, no poguém ensenyar ni tant sols un decorós museu de provincia.

Però hi ha quelcóm pitjor que el no posseïr una cosa, i és no tenir la necessitat de posseïr-la; perqué llavors la cosa és dugues vegades perduda. Primer s'han de tenir les ganes i després cal cercar la cosa. Aquí el més trist no és que no tinguém Museus: és que no sentim la necessitat de tenir-los.

Que us sembla, amics: si un governant draconià tanqués en una nit tots els cinematografs de la ciutat ¡quin rebombori s'aixecaría! fins les pedres demanarien la imediata reobertura de la diversió predilecta i *indispensable* de la gran majoría dels ciutadans!—En canvi, estèm sense Museus de pintures, un, dos, tres, quatre, cinc, sis anys, i el mateix silenci glacial que sentiu dins la carcassa del Park, sentiu per la ciutat tota. Sembla que demanar Museus és com demanar les zones neutrals i les admisions temporals; una reforma particular, en benefici preferent d'uns quants interesats, amb caient d'exclussivitat.

Aquestes miniatures perses de can Dalmau tenien un caràcter que encaixa notablement amb el moment nostre: tots heu vist com els artistes orientals, menyspreuadors de la forma humana, pinten—això sí, amb finura i obsessió del detall fins a perdre la vista—els homes grassos i panxuts, flonjos i greixosos, sentats en historiats coixins i habillats amb vestidures de femení caient, els guerrers magres i minços, escanyats de pit, com adolescents tísics, les dones damunt les quals l'abundancia de vels és menys escut de castetat que cobridora de l'amolliment corporal, aquell gegant o dimoni negre, terrible sols a copia de detalls esgarrifosos, però de musculatura nul·la, amb la sanc pintada amb munior de caps de mosca aixafats, tot això és una mica simbòlic. Retrata l'ànima d'un poble apàtic i amollit, sens energia, pensant sols en geure i menjar, i en passejar indolentment vestidures opulentes i mirifiques, devassall d'or i pedres i brodats: justament els trets caracteristics d'uns ciutadans babaus i platxeriosos, pensant sols en lluir habillaments enlloernadors, mentres els estrangers fan la feina—duen la electricitat, per exemple, com a Persia avui Anglesos, Rusos i Alemanys duen el trevall i els carrils i darrera d'ells les armes per la conquesta definitiva.

Una vegada, a les antigues guerres contra Persia, els helens mitg tremolaven davant d'un exército molt superior en nombre: Agesilau, el capdill lacedemoni, manà portar un escamot de presoners perses i els feu despullar davant dels guerrers d'Esparta. Els atletes grecs, al veure les carns grasses, blanques i toves dels orientals, esclafiren a riure: comprengueren que se les havíen amb homes ineptes per la lluita, i es llençaren contra l'enemic, desfent-lo.

La inercia, la platxeria, aquest és el nostre mal, precisament. Les nostres gents, indolentment breçades de les sensacions, a les quals participen en la passivitat, obliden i menyspreuen les elevacions espirituals. Del art, no en veuen ni en volen més que ço que és nou, ço que és rescent creat, i tot variat incessantment: com si les exposicions fossin un número més de la «Revista Pathé». Això és diametralment oposat al esperit de l'Art, que és etern. Odíen els Museus perquè «sempre s'hi veu lo mateix», i aquesta indiferencia, aquest «tant se m'endona» general, dels nostres ciutadans, és ço que explica l'abandó moral i material dels museus.

I en quant als artistes, als professionals? Ah, si ho fossin d'artistes, si l'estimessim l'Art, tots plegats, no permetriem que la ciutat passés per l'afront i la ignominia de no tenir un museu: nosaltres mateixos, per nostra saó, aniríem els diumenges, si l'Ajuntament no ho fa els díes de feina, a aplegar els maons i les pedres amb les nostres propies mans i aixecaríem poc a poc les paréts, clouríem les voltes, i enllestiríem el Museu, i voluntariament ordonaríem la classificació, faríem els lletreros, i de diumenge en diumenge el Museu avançaría; i la gent de les atraccions paràssites hi aniría, llavors, a veure el nou espectacle i veient que hi ha gent que estima un Museu, començarien també a estimarlo, perquè el poble fuig de la mort i cerca el moviment de la vida, i si els artistes en fugen del Museu, ¿còm voleu que el poble hi vagi?

Mentrestant, quan vingui un estranger i ens demani pels nostres Museus, haurem d'explicar-li que l'Ajuntament i que la Majoría i que la Comissió i que la Junta i que la Subasta i que l'Arquitecte i que l'Acord i que la R. O. i que el R. D., pretexts aparents, i que la INDIFERENCIA GENERAL, causa real i única, fan que no tinguem més que un embrió trist i deplorable de Museu ciutadà, que per sa tragedia propia i pel vergonyós del lloc i veïnatge, valdrà més que no es molesti en anar a veure'l. I llavors podrem distreure'l—si ens escolta—parlant-li dels cubistes i dels polonesos i del futurisme i de les miniatures perses.

R. RUCABADO

El millor **Café** es el torrefacte de **La Estrella** - Carme, (Davant de Betlem).

Ministerio de Cultura 2005

GUST DE PATRIA

Hi ha díes que sembla que'l geni de les combinacions us aborda els homes al pas, a guisa de comparses per al vostre disgust.

Aixís a mí l'altra tarda. Dalint tastar el gust de patria, assaciar-me de la seva forma material, em deixí portar vía enllà vora mar. Gairebé amb sorpresa, al bell eixint de la llum d'hivernacle dels andens, em sentía copsat per la plana marina i les rosses montanyes amb tant cel assobre. Per las vies anava i venía la generositat dòcil de la terra i dels homes: alts arbres, ja escorxats, convertits en pals de telégraf que s'havíen deixat pendre la fresca vida en pau de les garrigues, i aguantaríen aviat els nirvis que trameten les febroses consignes de les ciutats; la sorra, estesa suara a la platja o en les rieres també rodava encaixonada per a demà afermar la pedra dels casals enterrant-s'hi. Anaven i venían homes, portant els uns la energía criada a ciutat cap al despoblat, i d'altres passant-se en viatge la mitat de la vida per a dur a la ciutat el que hi manca i endur-se'n d'ell la darrera paraula de salvació o de lluita. Arràn de les vies esperaven mercaderíes, brotaven per la plana, els conreus i oficis, i les industries. Dés l'horitzó marí fins a l'ampla falda que estenen les montanyes tot exultava el sacrifici de l'individual a la vida col·lectiva, de la vida de les coses a la dels homes, de la quietut al moviment, abnegació constant d'essers entregant-se per tal de crear vides fòra de sí mateixos.

Però, aquí entra el geni de les combinacions; adins del meu compartiment un estol de joves, als trenta, tornava de ciutat. Mig ajaçats pels coixins i fumant (hi havía senyores presents; ¿a ells què?) enraonaven. Sabut que les seves interjeccións eren renecs, ja es pot suposar de quin llinatge seríen els seus noms i verbs. Posseíen tots ells l'enginy de paraula que modernament erigit en Ars Política té per breviaris els periòdics satírics, i que és el poder que s'ha cregut convenient donar a la gent de baixa mà per a que es tinguin per forts. L'un dels joves o alguns alhora llençaven al vol una reputació i desseguida anava el joc.

L'amfitrió, com si diguéssim, s'estava més ajaçat que els demés, amb un tabac entre'ls dits anellats i un mocador al coll dels que guarden dels aires de la matinada.

Després vingué el segón plat (les dònes) d'aquest convit indigest, sinó per a ells. Era allò de comprometre's els uns als altres descobrint-se certa mena de secrets, a veure qui ho aguantava més impassible, o bé amb suficiencia d'empresari passar-se per la boca el personal de café-concert, o referir la baralla d'ahir o la gracia descarada d'un company.

El bescanvi de vides anava i venía; ells sols, menys abnegats que l'arbre i que la sorra, en comptes de donar de la seva vida, donavan al atzar la llur propia corrupció.

El convoi rodava ara pel davant d'una nova fàbrica, partida en dos grans cossos; dugues altes xemeneies bessones, acoblades s'hi erigíen, encara verges de fumera. Inscrit en grans lletres sobre el baix mur hi havía el nom de l'empresa novella i ja llegendaria que ha encès una esperança en llars pobres, riques i menestrales alhora.

Però, a ells què?

On els conreus s'endinsaven més, acabant en llisa explanada que fà recular el mar, prop de la caserna d'un groc despintat, tal una decoració de castell d'un teatre dels avis, uns soldats que l'allunyament n'esborrava les fesomíes, feien l'exercici. ¡Pogués ser sempre sota aquest cel de pau! Pensava un, però els veins, perfidiaven amanint amb renecs els plats indigestos de la llur conversa. No tenien per a aquells polsos de la vida de la terra que bategaven sota els seus ulls, ni un salut ni una invocació filials.

¿Aquests homes, són també la meva patria? ¿No ho és infinitament més aquella llenca de mar al peu de les roques conegudes, d'on sovint aguaití les veles llatines lliscant lluny cap a la pesca? ¿No són infinitament més, sabor, forma i llum de la meva patria, aquelles montanyes rosses que ens abracen immòbils, i que un pensa: Abocant-te darrera d'elles, en aquell indret trobaríes estesa abaix la vileta que et serví de repòs tantes vegades?

¡Terra, més fidel que'l conjunt dels teus fills, en tu la patria hi és sempre i arreu present!

Tant mateix el geni de les combinacions m'enviava una pena ben murria, jo que havía sortit aquella tarda per a tastar pur el gust de patria. Igual li costava d'haver-me portat entorn comparses de bona llei, i, té, m'aborda el rebuig. De segur que adins mateix d'aquell convoi, a poques passes, homes pràctics en agricultura, en empreses, en tracte de gents sostenían d'aquelles converses que diariament fan d'un tren una càtedra ambulant del nostre present.

Sort que ara els enutjosos comparses han baixat, i un es queda sol amb la pura sabor de la terra.

No tardava gaire a baixar a un poblet de la costa.

La tartana anava plena, i vaig empendre a peu la carretera que porta a un altre poble, un d'aquells que el seu primer clap de caseriu és a uns quants minuts de la mar, i a poca més alçada que ella, però que cal caminar devegades una hora per trobar-ne les darreres cases, ja enfilades sobre una falda de montanya. Són un mateix municipi, i, no cal dissimular, un mateix poble; però, comprenent que les cases sent totes d'una familia s'avergonyiríen que els passants les vegessin tirar cada ramassada pel seu cantó, els veïns per que no fos dit posaren noms diferents a cada clap de cases. Són gent considerada.

Totjust haveu caminat cinc minuts de pujadeta, on la carretera tomba, assota mateix d'ella, veureu el primer clap de cases, i, lluny, ja a la falda d'una montanya s'ovira el confí del poble; tot ell està posat, poc ample a banda i banda d'una riera. El primer clap de cases que he dit tenen cada una el seu quadradet d'hort, alt uns quants metres sobre la riera, però per arribar al confí del poble arrapat a la montanya, encara es tarden bons tres quarts.

Terra de vinyes, onejadeta; elles cobreixen la més gran part del terme, però en aquest temps la vinya és com si no hi fos; tres mesos li dura aquesta mort, que el demés del any és ella, la de verdor clara, i allavores per darrera de les seves comelles, el mar, que desde allí se'n ovira sempre una o altra llenca, fa encara més goig, tot sent sempre de tant bon veure. Terra de vinyes, enjoiellada d'arbres, perquè, ni els tarongers i pins que s'hi crien, ni les mimoses, pebrers, acacies o palmeres que guarneixen les cases d'istiu de la riera no hi són prou abundoses per que aquell terme puga ser anomenant pel nom d'ells. Ara aquestes joies, les taronges sobre tot, brillen perdudes damunt la contrada rossa i combadeta entre àrides montanyes no gaire altes. El color de la terra canvía no més en aquells hortets, vermellejant, al peu de les primeres cases, i en el mateix lloc també, a les faldes properes, uns quants forns de calç deixen blanquinosos, arbres i mates, i una cometa solitaria, per germanor, sembla feta de cendra.

Per aquesta terra, adés veient-lo, adés perdent-lo de vista, vàreig arribar al segón clap del poble, tres quarts després d'haver deixat les primeres cases del mateix. Aquí, gairebé tot són cases d'istiu, ara deshabitades. Totjust si la

(c) Ministerio de Cultura 2005

tartana descansant davant d'un ample porxo, o el cop de mall del ferrer o les botigues de menjar i beure, o la iglesia rossa, respiren una vida actual. Però, aquesta absença i tot, amb el saber la febre, ni gaire sorollosa, ni gaire visible allà baix a la plana marina que aguaitem, m'omplía d'un sentiment tant nostre! I el terme que acabava de passar, tot i veient-lo per primera vegada, tot i no tenint aquells motius apassionats d'altres contrades catalanes ni aquells racers polits de valls o prades ni aquells remadets saltants de la aigua escumosa que us atreuen imperativament, té la sabor i forma de la patria. Ell ens en donaría la èssencia, anc que els homes no hi fossin.

Era de retorn: per les vies fosques seguía corrent la febre cap a la pau, la pau a anegar-se en la febre, els camps en la ciutat i la ciutat en els camps, amb la generositat dòcil de donar la vida per la vida. Prop d'unes barques quilla enlaire, deixades fa poc de les mans dels que les construeixen, llú un moment la blancor d'una onada; passa una paret llarga mal aclarida; incomptables rectangles de llum brillen en gran rectangle dins la fosca. L'únic dóna vida a un estol, aquests únics reunits en donen a una vila i entre tots procuren a altres milers d'homes de que viure i abrigar-se. Sant internacionalisme del treball! En tot el que ens serveix hi ha la empremta de la mà germana, cada objecte un missatge d'amor, un tribut de l'home i de la terra en el continuat bescanvi de vides.

¡Dolça patria que em posseeixes! ¿Aquells homes que no sabíen donar a aquest amorós bescanvi, sino la llur corrupció, són també la patria? Jo sé, al menys que no poden veure-la i estimarla com jo. Però, ara no soportaría un dubte. Aquella escoria dèu fondre's dins del teu amor, terra catalana. En el teu còs immens on es cría la vida vegetal, enjoiat d'aigua i de llum, hi trobo sempre i en cada part presents la forma i sabor de la patria. I aquesta tarda, com abans, a l'estendre els braços tu ets el primer ~~que~~ m'hi vé. Per això em sembla el mllior vocable per nomenar-la aquell de: la meva terra.

JOSEP LLEONART

Sobre la assistencia als boigs

Els boigs són a Espanya essers doblements dissortats, dissortats per llur terrible malaltía i dissortats també per l'abandonament en que els tenen llurs semblants. Amb cap casta de malalts succeeix ço que succeeix amb els atacats de dolencies mentals. Tant els particulars com els diversos organismes socials compleixen més o menys perfectament llurs devers de Beneficencia, però no en tractar-se dels boigs; els boigs són considerats com malalts d'una categoría inferior; ço que es fa per ells, es fa a disguçt i sembla massa. Basta pensar en el petit nombre de manicomi i instituts frenopàtics que hi ha al nostre país i en les deficients condicions de gairebé tots ells.

Poquíssims són els manicomis que pertanyen al Estat o a les provincies; a dins tota Espanya no més n'existeix un sol que sía del Estat, el de Leganés, i escassíssimes són les provincies que el tenen. Per regla general les provincies destinen unes quantes sales del hospital, les pitjors, a departament psiquiàtric, les tanquen amb barreres de ferro les amoblen amb mecanismes estranys i torturants — llits closos als costats i a dalt com gabies, cinturons de cuiro clavats a la paret per subjectar-hi les persones i altres per l'estil — i allà dintre hi tenen els pobres boigs igual que si fossen animals ferotges.

No cal parlar de la conducta dels pobles estrangers amb els alienats; compari's solament ço que es fa aquí per ells i ço que es fa pels altres malats. Convindría que molta gent donés una volta pels hospitals provincials i es persuadiría d'això. Al Hospital general de la Cort mateixa hi ha una diferencia enorme entre les sales de dements i qualsevol altra. La Diputació de Barcelona no té frenocomi propi, sino que té contractat el servei psiquiàtric amb el de S. Boi — propietat privada — i allí envía sos alienats. Moltes altres Diputacions fan també el mateix, depositen a instituts privats els pacients que no caben dins les misèrrimes seccions de llurs hospitals. Barcelona, un centre de població tant dens i d'una vida tant intensa, careix d'un lloc *ad hoc*, petit o gran, per posar-hi els alcoolistes, epiléptics i pertorbats de tota mena que amb freqüencia troba la policía abandonats pel carrers.

Per raóns d'humanitat és de desitjar què la massa de la gent es preocupi de la follía i son tractament. La responsabilitat individual i social en ço que pertany a aquesta qüestió es enorme; es necessari pensar amb els molts crims, obra d'irresponsables; basta fixar-se en que les malaltíes mentals són com les altres malaltíes, guaribles moltes vegades quan són tractades convenientment. Es erronia en absolut, la creencia tan extensa de esser inguarible de la bogería: Kræpelin, un dels psiquiatres moderns més il·lustres, diu que recobren la raó una tercera part dels casos que van als manicomis. ¿Qui pot dubtar que aquesxifra també valdría per Espanya si la assistencia als alienats fos la deguda? Que els recursos limitats no permeten aquí l'esforç extraordinari fet en curt temps a altres països, als Estats Units per exemple, en pro dels boigs, es cert, però es de justicia que es faci per ells ço que es fa pels demés malalts.

Qualsevol esperit recte trobará escandalosa la conducta dc les families mateixes amb aquests dissortats. Al principi, quan comencen els primers síntomes psíquics, s'en avergonyeixen i ho amaguen, però més envant, quant els pacients esdevenen agitats, clamorosos, de custodia difícil, llavors procuren desfer-s'en tant aviat com poden i els abandonen i no se'n tornen a captenir. No fa massa setmanes que sentía al capellà d'un establiment de Catalunya, on hi ha uns trescents asilats pobres, el qual es queixava del oblit en que les families tenen llurs parents boigs; raríssimes vegades els visiten; si se'ls escriu demanant quelcom, no responen, i fins en morir-se no van a visitar llur cadavre d'ença que es són temuts que la casa paga el bagul. Per l'estil solen fer les classes més elevades: paguen la pensió i ben feliços en acabar la càrrega. Naturalment que això té explicació: d'una part l'egoísme, d'altra els prejudicies anexes a les bogeríes, la deshonra que el vulgus hi veu, el considerar decaiguts de la dignitat d'homes els que han perduda la dignitat racional. ¿Deu un poble civil obrar d'aquesta manera?

A la nostra nació la conciencia social es molt poc sensible en ço que es refereix a aquests patiments. I si algú retregués la qüestió de si la civiltat més complicada d'altres terres porta en sí una major proporció de trastorns mentals, convindría respondre que el punt es delicadíssim i que, si be és possible que la vida febrosa dels pobles progressius sía causa d'un aument en les malaltíes mentals, també es cert, certíssim que als països com Espanya sembla que no n'hi hagi tantes perquè la gent cura menys dels orats i mig orats, i no procura inquirir la part de la bogería en els problemes de la vida pràctica. (1) Es interesant observar que a Escocia, on s'està fent en aquests darrers

(1) E. Kræpelin. Zur Entartungsfrage. Zentralblat. f. Nerv. u. Psych. 1908.—Psychiatrie· VIII. Auflage. I Band·

Ministerio de Cultura 2005

anys una estadística d'alienat tot lo més completa possible, no es nota una intensificació en el nombre dels psíquicament pertorbats, sinó al revés una disminució.

Als psiquiatres toca reclamar per llurs malalts i per llur ciencia l'interès que es mereixen, car s'ha de recordar que la Psiquiatría te ademés d'una part filantrópica, una part científica, d'investigació que mai s'ha de despreciar perquè és la basa de tot. Es impossible posseïr instituts on es tingui compte destrament dels boigs sense fomentar al ensems i per tots els medis la producciò científica. Alemanya, que es tal volta el país de Europa de servei psiquiàtric més refinat, on s'atén més bellament a l'assistencia i als guariments materials dels pobres alienats, es també el país que més fondament, continuadament i admirable estudía els problemes purament teórics d'aquest ram de la Medicina. En totes les branques del saber humà succeix el mateix; sense la sapiencia prospera solament un empirisme raquític; per tenir bons advocats calen bons juristes, per tenir bons enginyers calen bons matemàtics, per tenir bons metges calen bons biólegs. El Nord d'América dedica grans cabals a fundar i sostenir hospitals psicopátics de tota classe però no s'oblida de crear laboratoris, de pagar dignament químics, psicólecs i histópatòlecs, de cercar-los a Europa si allà no'ls troba.

La Psiquiatría es una ciencia de formidable importancia social. La societat té obligació de tenir compte dels pertorbats i de no perdre de vista que son sempre ésser humàns dignes de tot respecte. Certament que un manicomi no és ni ha d'ésser per la provincia o per l'Estat una industria remuneradora, més és per tants de motius una cosa del esperit i les coses del esperit son sempre les primordials.

JOAN ALZINA I MELIS

De cara al sol i a la mar blava

Del balcó de ma casa pairal

En un retorn a la terra nadiua, la Costa de llevant, en Millet, el músic, el místic, el poeta, de cara a la mar ha sentit la excepció del ritme intern del Mediterrani, que es el ritme per excel·lencia, i dèu de tots els ritmes graciosos de la humanitat.

I, tal com l'ha dita en son moment de «paraula viva, heuselaque, alta lliçó de nolitat contempladora.

La musica de la Costa de Llevant hauría de tenir una serenitat tota salabrosa, tota d'harmonía harmoniosa; temperant els sentits i obrint l'esperit a la llum esplendorosa de la blavor forta del mar i del cel a la llum blava i esblaimada.

Hauría de cantar cançó de mare, d'escalforeta anyorada de la mare i tonada pura d'infants, germanets i amics nostres, que corren jugant en els llargs carrers assolellats de cases encantades a la remor breçolant de les onades.

Hauría d'ésser musica oblidadiça de les tonades ciutadanes i de les modes totxes pels enginys soperbiosos de malejades civilitzacions.

Hauría de tenir l'alegría dels tarongers fruitats i la puresa blanca dels atmetllers florits i la patriarcal vetustat del garrofer centenari que en el suau ondulat terrer amplement estén la brancada del fruit negre carregada.

La Costa de Llevant és un vas de l'infinit; un vas clarificat a la llum del sol tot encantat.

Els acords han de sonar amb una perfecció novella i tota plena de sentit de meravella.

LLUIS MILLET

Masnou, Febrer 1913.

La paraula "Monjoia"

Petit estudi lexicólogic

A l'autor de «Les Monjoies»

El poeta Carner posà al seu darrer admirable llibre de poesía l'escaient nom de «Monjoies». En Carner és aquell dels nostres escriptors que posseeix en un grau insuperable aquella divinal esma del poeta que el mena sense vacil·lacions fins aquella amagada i dificilment trobadora confluencia entre les dues corrents de la llengua antigua i de la llengua viva, on trova el verb creador tota la seva irradiació expressiva, tota la coloració màgica de la pedra preciosa que reflexa la llum del día aprés d'una elaboració secular dintre l'obscura entranya de la roca viva. En Carner té per excel·lencia el sentit de la continuitat de la llengua, i triant pel seu derrer llibre l'escaient titol de «Monjoies», ha tornat a revelar amb aquest detall la seva fina flaira lingüística, car és aquest un mot interessantíssim per la summa sobtilitat del seu matiç d'expressió i un mot antiquíssim dintre la literatura catalana i provençal que ens ha servat miraculosament com una reliquia aquest estoig tant flairós, mal que tant ignorat, dels dialectes vius que tants i tants tresors amaga als ulls distrets dels nostres escriptors.

Estudiem una mica aquesta paraula.

***

En Carner en el *Pròleg* n'explica el sentit: «fites que marquen la via». Com veurem, aquest sentit és el més general que té la paraula en els diferents exemples que havem pogut recollir.

En l'antic català literari en trovem els següents:

Diu l'Auzias March: (1)

> Per lo camí de mort he cercat vida
> Hon he trobat moltes falses monjoyes,
> Car si guiat per les falses ensenyes
> So avengut a perillosa riba...

Diu en Jaume Roig: (2)

> Seguint monjoyes
> Plans, monts e foyes
> E rius passant...

Diu Mossen Gaçull: (3)

> Mes amen les dones) dels jouens—les jouens monjoyes
> Que tots los carvoncles—del mon, ni fermalls.

Com se pot veure en aquests tres exemples, hi ha tres significacions distintes, si bé agermanades, de *monjoia*. Auzias March l'usa en sentit de *fita;* Roig en el de *camí;* Gaçull en un sentit eufemístic que respòn al sentit general de *punxa*.

En la llengua viva, si hem de creure el que ens han comunicat verbalment alguns naturals del Vallès, allí s'usa el mot *monjoies* per indicar les faixes que resten després d'arrencat el fajol que's deixa en petits munts als dos costats per assecar-lo i sembrar o llaurar la terra. Aquesta accepció l'hem vista confirmada en una nota del Diccionari inèdit den Mariàn Aguiló. En ella es veu ben clarament que'l sentit de *faixa* o *camí* deriva directament dels *muntets* de fajol que'l limiten i li serveixen de fites.

També és viva a Mallorca la paraula, segons nota de l'Aguiló, amb la significació de *poca cosa*. *Vermar monjoies* significa allí vermar petits bocins de vinya. *Monjoia* en aquest cas deu haver significat primitivament *muntet* de raim.

---

(1) Ed. Biblioteca clàssica catalana 1908-1909 p 206.
(2) *Spill o Libre de les dones* (ed. Chabàs) vers 3277 i segs.
(3) Cançoner satírich valencià (ed. Miquel i Planas) *Lo procés de les Olives*, Vers 1233 i segs,

(c) Ministerio de Cultura 2005

En Labernia en son *Diccionari* (última edició) diu que la paraula és veu antigua i remet al lector per a sa significació al mot *molló*, límit, terme, en castellà «mojón».

En Roc Chabàs en sa edició del *Spill* den Jaume Roig, comentant l'exemple més amunt transcrit, en el seu *Comentario* (p. 304) diu: «Se usa aún en Valencia para designar por medio de montoncitos de tierra el nivel del terreno á fin de *monjoyarlo* ó igualarlo. *Monjoyes* son pues, hitos, mojones y, mejor, en nuestro caso, *rutas conocidas*».

En la toponimia catalana no coneixem l'existencia d'aquesta paraula.

Vejam ara en provençal antic. Levy en son *Provenzalisches Supplement Wörterbuch* en porta els exemples següents:

Sathan de tot mal la monjoyo.
S. Pons, 306.

Adiou, moun mestre et moun seignour,
Adiou de vray chemin monjoyo.
Petri et Pauli, 5242.

El primer exemple concorda amb el significat genèric de *punxa*, aqui *cim, punt culminant*, si és que no s'hi veu més aviat el sentit de *guia*, *senyal*. El segón exemple significa concretament *fita* en sa aplicació de *guia*.

Mistral en el *Trésor du félibrige* en dona la següent descripció: «*Mount-Joio. Tas de pierres* sur lequel les pélerins plantaient une croix, sur la route et aux abords d'un lieu de pélerinage, *pilier* qu'indique une route, *tas de pierres* élévé par les bergers pour servir de borne.» I posa aquest exemple:

La Joio
Siegue emé vous, car li mount-joio
De nostre terradou seran tencho dou sang.
F. Gras.

Per altra banda en la Vall d'Aran on parlen gascó, viu *montjoia*, significant «munt de pedres per senyalar camí.» (1) Ademés (2) *Port de la Monjoia* és el nom que duu una altura de 2,115 metres que és la divisoria fronteriça de la Vall d'Aràn amb la França.

Hem d'esmentar també el títol d'un llibre de P. Romàn; «Lei Mount-joio. Vocabulari dei proverbi e locoucioun proverbialo de la lengo provençalo. 1908», on trovem el conegut sentit de *fita*.

En provençal modern tornem, doncs, a trovar-nos amb els mateixos sentits de *fita, munt* (de pedres), que ja hem trobat en català. El nom toponímic aranès essent aplicat a un indret fronteriç, deu haver sigut posat a tota la montanya per la fita o creu de terme que sol haver-hi en aitals indrets. En el article den Mistral se senyala una significació que és la més precisa i concreta de totes les que hem trobat fins ara, això és: *munt de pedres on se planta una creu.*

(1) Diccionari de la llengua catalana. Salvat y C.ª
(2) Ibid.

S'ha de fer esment de tres noms de la toponimia del Migdía de França. *Monjoi* que consta en el *Trésor* de Mistral com nom de lloc en el dep. de Aude, *Monjoio*, vila en el dep. de Tárn-et-Garonne (Agénois) a 21 kil. de Moissac (1), i *Mountjoyo*, nom de lloc en l'Ariége (2) (antic Comtat de Foix). Mereix menció l'article que a aquest darrer cas dedica Cénac-Mongaut: «Faut-il croire, avec certains antiquaires, que Montjoie vient de *Mons Jovis,* mont de Jupiter? L'etymologie est très séduisante pour les amateurs d'antiquités romaines; (!) mais nous ne saurions l'adopter: Mountjoyo, veut dire en langue vulgaire *Mont de joye,* mont joyeux, et *ce nom est donné à tous les carrefours ornés d'une ou de plusieurs croix.* On connait le vieux cri de guerre français: *Montjoie Saint-Denis.* Ce *Montjoie* du Nord avait la même origine que ceux du Midi... La croix plantée sur un monticule en souvenir de celle du Calvaire, joue toujours uń trés grand rôle dans la religion catholique... Il nous paraît donc incontestable que *Montjoye* signifie, sur tous les points de la France, *Mont de salut, Mont de joie, de triomphe*».

Deixant de banda totes les fantasíes etimològiques que hi ha consignades en aquest article d'en Cénac-Mongaut i que més endavant revisarem, recollim de passada la constatació que s'hi fa, que en llenguatge vivent *Montjoie* significa un *camí ornat amb una o moltes creus.* Aqui veiem el significat de *camí* sorgint no de *fita* sino dels *munts* de pedra on s'hi plantava una creu.

Si passem al domini de l'antic francès també ens trobem amb la mateixa paraula. Per no multiplicar els exemples, passarem per alt els que porta Godefroy en el seu Diccionari i esmentarem les paraules que al nostre mot dedica el de Hatzfeld, Darmesteter i Thomas: «*Montjoie* (Vieilli). Petit monticule de pierres qu'on élevait autrefois de distance en distance sur les routes pour indiquer les bons chemins». Esmentarem aquí alguns dels exemples que porta Ducange en el seu *Glossarium*, presos, els tres primers del Volum de *Dissertations* (n.° XI, p. 42) i els dos últims del *Glossarium*:

C'est d'honneur la droite montjoie.

Car je vy d'honneur la montjoie.

C'estoit montjoie des doulours.
Alain Chartier.

Tant i ot pierres apportées
C'une monjoie i fu fondée.
Le Lusidaire MS.

Celant son pensser sor sa voie
Tant qu'ils vinrent a la Monjoie
Du chastel on celle menoit.
Vetus poeta.

(1) Novísimo Diccionario Geográfico, Histórico, Pintoresco, etc. Madrid, Barcelona, Habana, 1866.
(2) *Cénac-Mongaut.* Histoire des peuples et des états pyréneens I. 596.

Aquí trobem els ja coneguts sentits *muntet* de pedres, *fita*, *camí*, *guia*, *punxa*, *cim*.

Si provem ara de reunir en un conjunt jerárquic i de fer la genealogía de totes les significacions trobades de *Monjoia*, podrem aplegar-les i classificar-les en el següent quadro:

Sentit primitiu — Sentits metafòrics i secundaris

- *muntet* de pedres, de raim, de fajol.
- *fita* ▷
  - *camí* ▷ *camí bò.*
  - *camí* ▷ *camí conegut.*
  - *punxa* ▷ *punt culminant, cim.*
  - *senyal* ▷ *guia.*
  - *límit, terme.*
- *munt de pedres on se planta una creu* ▷ *camí ornat d'una o varies creus.*
- *montanya, puig* (1)
- *poca cosa.*

Però el que més interessant fa aquesta paraula és que els escriptors llatins mig-evals quan volgueren traduir la, li donaren una etimología popular, descomposant-la en dos elements: això és: *mont* i *joia*. La traducció llatina corres-

(1) Aquest sentit el trovarem mes endevant.

Goma, Ortopedia, Higiene
Cotons, glaces i venes
Braguers i faixes ventrals a mida
TUSELL GERMANS - Barcelona
Fábriques:
Goma i celuloide.—Font honrada, 3
Apósits antisèptics.—Vilà Vilà, 89
Botigues i magatzems:
Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20
Enviem catalegs a Farmacies i Drogueries

Ministerio de Cultura 2005

ponent fou, doncs, *mons gaudii*. I és sota aquest títol que en Ducange redacta l'article del seu *Glossarium* on inclou els dos darrers exemples esmentats de *montjoie*.

L'article de Ducange mereix que el transcribim: «*Mons Gaudii*, Monticulus, ex gallico *Montjoye* quæ vox diminutivum est ex *mont*».

Així, doncs, segons Ducange, *montjoie* és diminutiu de *mons*, *montis*. Veiam si aquesta hipòtesi ens fa llum sobre l'etimología d'aquest mot.

Ducange referma la seva hipòtesi en l'esmentada Dissertació XI (p. 41) amb les cites següents: La primera, d'Otó de Frissingen, diu: «Rex castra movens, armatus cum suis per declivium *montis gaudii* descendens, leoninam urbem intravit». I afegeix Ducange: «Othon ne s'est pas servy de ce mot *Mons Gaudii* que pour exprimer la petite colline qui est prés de Rome par un terme familier (*montjoie*) et usité en son temps et particulièrement des Français». A continuació esmenta aquest altre exemple de Otton Morena: «Ad portam Romae... quæ est ex parte Sti. Petri versus *montem gaudii* veniens». I diu Ducange: «De sorte que ces montjoies prés de Rome ne sont pas autre chose que ces collines du Vatican appellées Montes Vaticani».

Si resulta certa l'hipòtesi de Ducange, hem d'afegir encara un altre significat *puig*, *pujol*, als que ja hem vistos i pel que toca a sa filiació derivaría directament del primitiu sentit de *muntet*.

Aquí s'embranca la qüestió tan interessant de l'origen del clàssic crit de guerra dels antics francesos: «*¡Monjoie Saint Denis!*» que ningú fins ara ha explicat satisfactoriament. L'autor desconegut de la *Chanson de Roland* (vers 3.095 i segs.), explica així l'origen d'aquest nom, en el següent passatge que fidelment traduit diu: (1) «Munten a cavall, demanant combat i cridant: ¡Monjoie! Carlemany és amb ells. Jofre d'Anjou portá l'oriflama. En altre temps era la bandera de Sant Pere i havía près per nom *Romana*. Però el canvià per *Monjoie...*» La interpretació que dona G. Paris (*Romania, XXXI*. 417. Nota 1.) d'aquest passatge es que, segons l'autor del *Roland*, fou donat a l'oriflama el nom de *Monjoie* en honor de l'espasa *joyeuse* o *ma joie*, nomenada així per Carlemany, el seu portador, a causa de les belles reliquies que estotjava en son pom. Així, doncs, l'etimología proposada pel poeta del *Roland* és: *meum gaudium*.

Aquesta és l'etimología admesa en l'edat mitjana junt ab la de *mons gaudii* que hem vist que ha proposat en Cénac-Mongaut, seguint una altra tradició de l'edat mitja, en la transcripció que hem feta de sa explicació d'aquest nom de lloc.

Ducange aplica a *Monjoie Saint Denis!* o sia el crit de guerra dels antics francesos, l'etimología proposada per ell a la paraula en ses altres accepcions: i en conseqüencia el tradueix: *colina o puig de Sant Denis* o de Montmartre, en diu la llegenda que'l sant sofrí el martiri (*Dissertation XI p. 41*).

Aquesta interpretació ve curiosament confirmada per un passatge del nostre Eximenis que prova que si no era la justa, era al menys popular i coneguda en l'Edad Mitja al costat de les altres de *meum gaudium* i *mons gaudii*. Diu el nostre escriptor en el *Primer del Crestià* (Cap. 245): «On deus saber que com un Rey de França fos assetiat e cint e vallat de totes parts per los infeels en un mont qui es dins lo regne (de França) qui s'apella *mont-joya* e no sabes ques faes recorregue a nostre Senyor Deu»; aprés, diu el text que devallá un àngel portant un escut blau amb tres flors de llir.

Creiem que Ducange va endevinar la bona orientació en l'interpretació i en l'etimología que doná a la paraula *mont joie*, com diminutiu de *mont*. Si ens atenem a la significació, aquesta interpretació ve confirmada pels exemples de la paraula, no sols en francés sinó en provençal i catalá. Hem vist, en efecte, que la varietat de totes les significacions es podien totes reportar a la primitiva de *munt*, *muntet*, això és *petit mont*.

Però, quin pot ésser aquest diminutiu llatí de *monte* que hagués pogut donar el mateix resultat en francès, provençal i català? Examinem la qüestió més d'aprop.

En llatí vulgar era molt general el sufixe *—iculu*. De *monte* es formà *monticulu* (≻ fr. *monteil*, prov. cat. *montelh*, castellà, *montejo*; molt freqüents en la topo-i onomàstica de França i Espanya). Ara bé; per una formació regressiva el llatí vulgar formà en alguns casos, diminutius en *—icu*, *—ica* derivats d'aquests en *—iculu*, *—icula*. (1). De *maniculu* se formà així **manicu* (≻ cast. *mango*), **manica* (≻ fr. *manche*), de *avicula* se formà **avica*, *auca* (≻ fr. *oie*, it port. cat. cast. *oca*, prov. cat. *auca*) Així de *monticulu* pogué formar-se **monticu* que's va afegir a la llarga serie de diminutius i derivats de *monte* que ja figuraven en el lèxic del llatí clàssic: *montanea*, *monticulus*, *montaniculus*, *monticellus*, *monticellulus*, etc.

L'existencia de **monticus* en llatí vulgar està confirmada per la toponomástica catalana ont figuren els noms de *Monjo*, poble del districte d'Arbucies i *Monjos*, poble del districte de Sta. Margarida del Panadés. En aquests dos noms de lloc veiem nosaltres el resultat més aviat de **monticu* que de *monacu* (**monicu*). A l'acceptació d'aquesta darrera etimología s'oposa semanticament l'ésser en singular el nom d'un d'aquests dos pobles. Fonèticament considerat, el grupu consonàntic romànic *ntk*, en la mateixa relació accentual de **mónticu* no és freqüent en català. Per això és dificil establir en aquest cas una regla de derivació fonètica. Però exemples com **punticare* (≻ *punxar*), **pendicare* (≻ *penjar*), *manducare* (≻ *menjar*), amb el mateix o anàleg grupu consonàntic porten a un resultat que fa sumament admissible l'hipòtesi ** monticu* ≻ *monxo* o *monjo*. Ademés la paraula *monjo* fòra de la toponomàstica, té en català una significació que imposa per sí sola el llatí vulgar **monticu*. *Monjo*, en efecte, es diu de la «biga vertical que's posa en mig d'una encavallada de fusta.»

Admès *monticu* dins el llatí vulgar, podem suposar un diminutiu de diminutiu, que no era cosa rara en aquell. Recordem l'exemple més amunt esmentat de *monticellulu* (*monticellu+ulu*). En italià que no segueix les lleis fonètiques del galo-romà, al qual pertanyen el francès, català i provençal, un diminitiu doble com **monticu + uculu* pot donar la forma semi-erudita *montecucolo* i de fet existeix en forma de *Montecucoli*, o *Montecuccoli*, nom que portava el famós general rival de Turenne i de Condé en les guerres del sigle XVII.

Tant en francès, com en provençal com en català ** monticu* dóna *monge* (*monjo*). Afegim a aquesta forma el sufixe femení *— ucula* en son derivat dintre les tres llengues que és respectivament, escrit amb l'ortografía usual, *oille, ouille*; *olha*; i *olla*, i tindrem **monjoille*, **monjolho* i **monjolla* d'on *monjoie*, *monjoio*, *monjoia* formes respectives de les tres llengües.

**Monticu+uculu* o més ben dit, *monge+uculu* és, doncs, la forma etimològica del català *monjoia*, havent servat, doncs, fidelment en tota l'escala de significacions que hem estudiades, el sentit originari o derivat de *petit mont* que té el seu ètim.

Per acabar voldriem fer l'indicació que potser en el nom del nostre *Montjuic*

(1) Els versos en el poema francès, essencials a la nostra qüestió, diuen textualment:

Gefreiz d'Anjou lor portet l'orie flambe;
Saint Pierre fut, si aveit nom Romaine;
Mais de Monjoie iluec out pris eschange.
Baron franceis nel deivent oblider
Enseigne en ont de *Monjoie* crider.

(1) Vid. Meyer—Lübke, Einführung in das Studium der romanischen Philologie, 2.ª ed. pg. 183.

(c) Ministerio de Cultura 2005

es tracti de la forma masculina de la paraula *Monjoia*. *Monjói* (1) se diría en un principi de la nostra montanya potser per *una creu* que hi hauría plantada en el seu cim, (v. el quadre de significacions) o bé per designar simplement una *petita montanya*. *Monjói* deuría desplaçar més tard l'accent a la *i* (comp. *núit*, *nuit*, *nit)* fent *Montjoi* > *Montjui*. I per una confusió de sufixes, afegiría el só — *K* al final *Monjuich*. L'etimología tradicional de *mons jovis* ja fou rebutjada per en Cénat-Mongaut (obra citada I. p. 575) si bé per admetre la etimología absurda de *monte gaudii*.

MANUEL DE MONTOLIU

(1) Nom de lloc a l'*Aude* (França).

Hores perdudes

El comerciant, el banquer, l'advocat, l'empleat de comerç, el viatjant, en una paraula, tots els qui tenen a llur càrrec interessos agens o que visquin de llur treball, no poden estar malats; els dies passats al llit cuidant una indisposició, són pura pèrdua de diner. Tal volta cap indisposició, com el refredat o catarro, causa tantes pèrdues d'hores i res és tan fàcil com evitar això. Els Pellets del doctor Mackenzy curen el pitjor refredat sempre, en 24 hores, sense necessitat de fer llit; prenent-los a l'iniciar-se el refredat, acabaràn tot seguit l'estat febril, la sofocació, la pesantor de cap, l'estornudeig, la destil·lació del nas. Els Pellets fan son treball aviat i bé, mentres feu vostre treball. Capça pessetes 1'50 en totes les farmacies.

Tradició Filosófica Catalana

Publiquèm el següent estudi, especialment dedicat a CATALUNYA, *i a on Mr. Probst Biraben estudia els trets generals de la filosofía catalana, amb la mes graciosa simpatia, i mogut de la sola pruija de son amor a nostres pensadors mig-erals*

No és rar a França, en els mitjos il·lustrats, veure acollir amb un somriure més o menys discret, la idea de l'existencia d'una filosofía catalana. Poques persones hi han en efecte, fòra dels filòlegs o dels polítics, qui separin netament els catalans dels altres pobles d'Espanya.

En el reste de la Península ibèrica és inútil parlar d'un pensament català. Per molts el comtat de Barcelona, el reialme de Mallorca mai han produit més que compiladors, traductors, si no plagiaris.

Doncs bé, molt sincerament, sense cap interès d'ordre polític o religiós — jo no soc ni català ni catòlic — em veig obligat, pels meus estudis minuciosos dels textes catalans antics, a constatar la persistencia d'un pensament característic, sovint més original que no's creu generalment.

Les particularitats remarcables d'aquesta tradició catalana són per mí les següents: 1.er Una tendencia mistica a contemplar tota cosa, a emprofondir, a despullar els objectes de les llurs apariencies exteriors i no solament per una tensió intel·lectual, però també per un impuls d'amor. un moviment sentimental, apassionat 2on. El predomini del concret sobre l'abstracte, del pensament vivent sobre la raó severa i freda, de l'observació sobre la teoría pura. 3er. Una certa llibertat de sistemes, una independencia de pensament i d'expresió qui va sovint més enllà de l'època. 4art. La forma familiar i popular, variada com la vida del poble mediterrani en mig del qual se desclou. 5 t. Una dolçor de costums, un amor de la pau, de la justicia, una tolerancia que no's troba gaire en l'Edat Mitjana en el reste del país transpirenàic, una consciencia de el valor de l'individu dintre la societat, dels seus drets vis a vis del poder.

Es comprèn fàcilment que aquestes darreres característiques siguin conseqüencia del sentit de la vida, de l'intimitat familiar i popular, d'aspiracions místiques, a la vegada afectives i intel·lectuals, de l'independencia del pensament català.

6è. Senyalaré, per fí, per les raons precedents, una afecció particular per l'escola franciscana mística, popular, relativament liberal, i sobretot simpàtica en els seus primers grans Doctors, els que segueixen preferentment els catalans, es a dir, Roger Bacon, Alexandre de Hales i San Bonaventura.

Jo na puc entrar aquí en detalls, ni citar textes, que, per altra banda, els erudits Catalans de l'Institut d'Estudis i de l'Ateneu, entre altres, coneixen millor que jo; passarè doncs una rápida revista de alguns autors cèlebres en apoi de les meves proposicions.

ARNAU DE VILANOVA, en les seves tendencies reformistes, malgrat de les seves confusions i exageracions, manifesta ja en el sigle XIII, en el *Rahonament d'Avinyó* per exemple, en el qual s'adreça al Papa i als Cardenals, aqueixa mescla d'esperit crític i de meditació mística, d'amor de la llibertat, que es retroba amb més moderació en altres catalans com Ramón Llull, Francesch Eximenis, Ramon Sibiude, Lluis Vives. Es pot admetre en una època de pertorbació la influencia sobre l'Arnau de Vilanova, de doctrines adoptades d'alguns franciscans exagerats.

RAMON LLULL, qui en *Blanquerna,* el *Fèlix de les Maravelles*, el *Libre del Gentil, l'Arbre de Ciencia*, els diàlegs contra averroistes i les *Obres rimades*, sab interesar per la varietat de la forma, la vivacitat del geste, el pintoresc de les imatges, l'harmonía de la frase o del vers, no deixant-se dominar per cap genre literari i practicant-los tots amb la mateixa mestría, és un exemple capital de les característiques de que hem parlat.

Es sabut que el gran mallorquí subordinava l'abstracte al concret: les figures geomètriques de l'Ars Magna ho proven prou. La complacencia en relatar les seves observacions i meditacions en el *Libre de Contemplació en Deu, l'Art de Contemplació* per exemple, confirmen la tesi posada.

El predomini de *l'Amor* il·luminant l'Intel·lecte qui es sent arreu en *l'Amich* e *l'Amat*, *Flors d'Amor, Arbre de Filosofia d'Amor*, molts poemes, esclata arreu en ell sota una forma popular, familiar, sempre al nostre costat malgrat de la seva elevació sublim.

La vida de Ramón Llull és lliure de tota violencia. No tem de demanar reformes als Papes i als Reis. Dintre el límit dels bons costums i la Religió, toca tots els punts i expressa dretament la seva opinió. Atreu l'atenció tant envers els mals prelats com envers els mals

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

Totes les tardes Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT ❀ Menú desde 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

Ministerio de Cultura 2005

prínceps en el *Blanquerna* o certs capítols del *Gran Libre de Contemplació*.

Malgrat dels seus projectes de creuada. se'l pot comptar entre els homes tolerants del sigle XIII. El *Libre del Gentil* és una discursió curial entre persones de religions diferents. No es nota cap excitació a la violencia contra els infidels qui viven en pobles cristians.

LLULL és terciari de Sant Francesc i en la seva dialèctica recorda Alexandre de Halés; com fa pensar en Sant Bonaventura en les seves obres místiques.

Un altre franciscà, un dels més remarcables catalans, és *Francesc Eximenis* de Girona, un dels més fecundes escriptors en llengua vulgar coneguts. Escriu en el sigle XIV, tractats de mística plens d'observacions psicològiques, com la *Scala Dei*; llibres de moral cristiana popular esmaltats de cites, d'anècdotes, de faules, com el *Terç del Crestià*; obres polítiques i socials enormes com el *Dotzè del Crestià (Regiment de Princeps)* en el qual emet idees interessants sobre l'organització de les societats, les relacions qui entre elles tenen les distintes classes de la comunitat: marxants, artesans i burgesos, exposa ardidament les seves idees sobre l'acord del Rei i els seus subjectes, sobre el pacte de fidelitat recíproca que deuen mutuament respectar. No vol que es converteixi els infidels per força ni que els cristians s'apoderin de llurs bens.

Eximenis és un esperit relativament independent i la seva erudició no fa més que servir-lo pels seus dessignis. Sembla de primer entuvi poc original, perque cita les opinions dels filosops antics, dels Pares de l'Iglesia, dels Papes, dels Reis occidentals i orientals en apoi del que exposa, o contra aqueixa o aquella opinió antiga o moderna. Jo crec que ell invoca l'autoritat de pensadors o de personatges cèlebres per donar més de pès a la seva propia opinió, per modestia les més de les vegades, de tant en tant aiximateix per no comprometre's vis a vis de l'autoritat eclesiàstica.

No estima gaire els Frares Predicadors, dels quals era Sant VICENS FERRER «qui fa la buffa» com ell diu, i qui atreia els oients mitjançant capcioses paraules. L'orgull, l'aristocratisme, l'intel·lectualisme dels Dominicans i dels Tomistes sobretot, no podíen plaure gaire als pensadors catalans, populars, místics, afectius i preocupats d'una pràctica liberal, humana, pacífica, simpàtica i amable.

Ara arribem a dos esperits un poc excèntrics i fantàstics: *Anselm Turmeda* i *Bernat Metge*. No són pas pensadors ortodoxes, escriptors acceptats per l'Iglesia catòlica, àdhuc el més indulgent. Turmeda és un rebel, qui es fa musulmà, potser per curiositat més aviat que per cap altra raò, tal vegada potser disgustat de les complicacions de la teología catòlica per una banda, de la vida privada cristiana migeval per l'altra. La *Disputa de l'Ase* és un eco fidel d'aquest estat d'esperit més aviat que una diatriba maliciosa contra les doctrines del cristianisme respecte de la preeminencia de l'ànima humana, i que una sàtira venjativa contra monjos qui no han viscut en bona intel·ligencia amb l'autor. *Bernat Metge* (qui el precedeix d'alguns anys, ja que el *Somni*, la seva obra capdal, és de 1403 i la *Disputa de l'Ase* fou escrita en 1417) és un humanista eclèctic i a mitges independent, menys alliberat dels dogmes religiosos que no s'ha cregut algunes vegades. Sigui com sigui, evidentment *Turmeda* i *Bernat Metge* són ardits prosadors, vius, plaents, concrets, homes dels quals l'ideal polític de llibertat és conforme a l'esperit fantasejador i mistic, molt afectiu. La descripció del regne del lleó en la *Disputa de l'Ase* traeix en concepció liberal den TURMEDA.

Es pot negar la originalitat de l'un i de l'altre malgrat de les comparacions fetes pels erudits amb altres autors estrangers mediterranis? *Turmeda* és un dels primers en posar netament el problema de la preeminencia de l'home sobre el reste de la creació, i emet seriosos dubtes respecte d'aquesta superioritat, malgrat de la quasi ortodoxia de la seva conclusió. BERNAT METGE precisa les proves de l'immortalitat de l'ànima en llengua vulgar, separa abans que *Descartes* el *món de l'extensió*, els dels cossos, del *món del pensament*, sense dimensions, el de les ànimes.

RAMÓN DE SIBIUDE, mort a Tolosa en 1437, escrigué en llatí una *Theologia Naturalis*, inspirada en les doctrines principals del lullisme. en la qual es transparenta la cura d'explicar a la seva manera els dogmes de la Religió, les constatacions de la Filosofía, sense apellar per res a l'autoritat dels homes, pel sol examen de la Natura. Estudiar aquesta Natura, viure conforme a les seves lleis en comptes de seguir les errors d'una vida humana pervertida, contraria a les volences de Deu, ha estat la cura dels grans catalans com *Ramón Lull, Eximenis, Turmeda*, potser de *Bernat Metge*, malgrat de son humanisme exterior que sens dubte un día se'l considerarà com una màscara. *Sibiude* muntarà de la Natura a Deu per un impuls de tot el seu ésser, després d'haver posat, ben abans que Descartes encara, el *criterium de l'evidencia* sobre la base de la seva marxa intel·lectual i afectiva a la vegada envers la veritat.

Sincers, familiars, populars, liberals, mistics i pràctics ensems, són aixís els aquests grans escriptors catalans.

Arribem per fi, als mistics, entussiastes, sublims com SOR ISABEL DE VILLENA populars ensems, els deixebles de *Ramón Llull* com *Pere Dagui*, comentadors més o menys personals del mestre, a

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Institut d'Estudis catalans

NORMES ORTOGRÀFIQUES

Segona edició d'altres 10.000 exemplars ✻ Número solt **10 centims**

Grans rebaixes a centres polítics, escoles i altres entitats que treballen per a la difusió de la cultura catalana.

HIMNES HOMÈRICS: traducció de Joan Maragall. 2.ª Edició. Preu: **dues pessetes.** Cap alabança millor que fa avinent al públic que la 1.ª edició de la gran obra póstuma del mestre s'és acabada amb dèu díes justos.

EVANGELIARI compost per Mossèn Clascar. Un vol. en 8.ª de VIII—300 planes. Es una obra magistral i clássica que com cap altra fa gloria a l'autor. **Rústega Ptes. 4, en tela inglesa Ptes. 5.**

(c) Ministerio de Cultura 2005

cloure la serie dels grans noms de la antiga Catalunya, amb el del valencià *Vives*, de raça i de cultura tant veïnes, que se'l pot comptar entre els Catalans ilustres.

En el sigle XVI, *Lluis Vives*, savi poligraf, deixeble independent d'una escolàstica de la qual aparta els termes anyosos, però de la qual serva sempre per més que no vulgui, el mètode lògic crític i seguit, format també a l'escola de l'antigüitat savia i elegantíssima dels autors romans i grecs, és un fruit saborós del terrer.

Jassia que escrigui en llatí i menyspreï l'idioma vulgar, si hem de creure a textes dissortats i a despiadats biógrafs, en certes èpoques de la seva vida al meny, la manera variara d'exposar les seves idees en tractas didàctics com el *De Censura Veri*, escrits familiar com el *De institutione feminae Christianae,* el *Somnium Scipionis*, obres psicològiques d'observació com la *De Vita et anima*, comentaris teològics com el *De Veritate fidei christianae*. estudis sociològics com el *de Concordia et discordia* i sobretot el *de Subventione pauperum* i per fí el comentari a la *Civitas Dei* de Sant Agusti, és tota catalana.

En ell retrobem l'esperit místic, el sentiment, l'amor, les aspiracions a la llibertat, a la pau, de la tradició general catalana. Molt ortodoxe en la seva llibertat, en les manifestacions ètico—jurídiques—pràctiques del seu pensament, és un successor eminent dels RAMÓN LLULL, dels EXIMENIS, dels RAMÓN DE SIBIUDE, del BERNAT METGE, il lustre fill del Mediterrani, ensems influenciat pels mateixos factors i original en força escrits.

Jo no goso esperar que la meva simple afirmació sigui suficient per persuadir la majoría dels lectors, de la continuitat d'una tradició filosòfica catalana. Jo cónsidero més capaç d'excitar l'atenció la ressemblança d'opinions que es remarca en els autors qui no citen ningú com Ramón Llull o Ramón de Sibiude, Anselm Turmeda, amb les de Sant Agustí o Sant Anselm, que no la sol·licitut amb que Eximenis, Metge i Lluis Vives citen el bisbe d'Hippona. Jo em permeto fer remarcar aixímateix, que l'augustinisme acompanya gairebé sempre en els nostres autors citats, la qualitat de franciscà.

RAMÓN LLULL, RAMÓN DE SIBIUDE, FRANCESCH EXÍMENIS, ANSELM TURMEDA, són o terciaris de Sant Francesc o Frares Menors.

Hi hauría doncs no solament una tradició filosòfica catalana, sino un corrent *angustinià* i *franciscà* de *l'antiga escola escolàstica* d'abans de Duns Scott, persistint a Catalunya a travers dels sigles.

Ara bé, les idees de SANT AGUSTÍ i de l'antiga escola franciscana són d'un platonisme modificat pel Neo-Platonisme i la Patrística, però distint del peripatisme semític i del tomisme intel·lectualista, més especulatiu que pràctic, qui, solament excepcions com Santa Teresa de Jesús, regnen en altres bandes com a mestres.

La tradició catalana és idealista, mística, liberal, vivent, per la qual cosa s'ajusta menys al reste de la Espanya pensadora, que als paisos mediterranis.

PROBST BIRABEN

Membre de l'Ecole des Hautes Etudes Hispaniques

Barcelona 20 Fevrier 1913

Resposta a una recensió de "Las Bellas Mentes"

Amable recensiò la vostra, Josep Lleonart, de la concepció del cicle modern de la cultura entre ncsaltres, tal com l'he pensat i escrit; exacta recensió, en els detalls i en el conjunt. Doblement meritoria perque, venint de vos, m'apar que vé d'en Maragall mateix, al qual, pertanyent ja a l'historia, el crític diría tota la veritat; i perque no és la *exactitut* de les recensions la virtut més respectada entre'ls homes de lletres aquí.

Es per tot això que voldría fer dugues observacions en resposta a les que em dirigiu en el vostre article de CATALUNYA,

La primera es refereix a la preferencia que l'orador que vàreu escoltar a l'Ateneu podía sentir per una determinada Mentalitat de les tres en les quals personificava el «Cicle»;

La segona, al concepte del cicle mateix.

Si conveniu amb mi que Infancia, Juventut i Edat madura estàn representats allí per lo verdaguerià, lo maragallià i lo d'orsià respectivament, la preferencia (si ella existeix) depèn de que un hàbit mental fa que l'amic de la filosofía estimi l'aparició de la Filosofía, en un cicle de cultura, com a punt culminant de l'evolució.

Emperò això apart, recordareu que, distingint la meva crítica radicalment el Valor (o el Preu) de les intel·ligencies i la Dignitat, prohibeix, pel fet d'aquesta distinció, tota declaració expressa de preferencia en el domini de les Dignitats. Penso, en efecte, amb un escriptor famós, que «aquell que prefereix Newton a Shakspeare, o a la inversa, no sab compendre ni l'un ni l'altre». I penso que cada cosa ocupa el seu lloc i que *situar-la* és la única missió del crític.

Tampoc considero expressament (al menys, en l'intenció íntima) el cicle com un ésser subjecte als canvis d'estat que el símil de «infancia, joventut i virilitat» justificaría, sino purament com un *cicle*, o, si voleu, com una idea en diferents moments dialèctics. La meva posició no és biològica: és més aviat matemática, o amb més exactitut, *metafísica*.

I eren les aclaracions que volía fer-vos, per regraciar-vos del vostre treball, de la recensió, ja dic, exacta i amable de les conferencies de l'Ateneu, vostre devotíssim

DIEGO RUIZ

MOSAICHS E F ESCOFET & C
Paviments Unitas
Barcelona
Ronda Sant Pere 8

Ministerio de Cultura 2005

La raó de la desfeta de Turquía

Ja fa gairebé seixanta anys que jo vaig posar-me en contacte personal amb Turquía, però en realitat aquest país m'és encara més llargament conegut. En aquell temps el món dels Bósforus resplendía en la llum brillant de l'admiració i l'estima de l'Occident. S'exalçava, la gentilesa, la hospitalitat i la cortesía de les gents, s'espandía l'estupefacció davant de la tolerancia que mostrava el no sempre benèvol Islam, i una especial abundor de lloança queia sobre els soldats turcs, la bravura, la resistencia i l'entusiasme dels quals eren proposats com incomparables. Jo m'explico bé l'entusiasme amb que David Urquhart escrigué i publicà la seva obra «L'esperit de l'Orient».

Seixanta anys en veritat són només un breu període de temps, un moment fugitiu, en el curs de l'historia. Però quan jo comparo la pintura d'aquell dia amb els esdeveniments d'avui, no puc estar-me de pensar que la meravella i l'estupefacció amb que ara el món guaita els darrers esdeveniments dels Balkans, i considera el canvi colossal qui ha tingut lloc, són plenament justificades. Fins aquí la historia del món no ha tingut de registrar gaires catàstrofes tant súbites. Com ha esset possible que una nació, una comunitat, un estat, i especialment un exèrcit que ha esset admirat arreu, declinés tant sobtadament i perdés tota la seva poixança? El desastre se'ns presenta com una endevinalla, però com una endevinalla la solució de la qual no és difícil si copsem els motius qui durant tant de temps han vingut praparant el procés de l'aterrament. Està clar que la fatal ratxada no ha vingut de cop i volta. S'és manifestada en fases i formes diferents.

Com a testimoni ocular dels esdeveniments del període de reforma, jo veig per fi ben clar que el nombre de persones decebudes i errades a Europa era molt més gran que a Turquía, perquè no hem sigut mai particularment afavorits amb persones qui realment coneguin el país i les gents del Pròxim Orient. No'ns inquietàrem gaire pels progressos del període de reforma turc; acceptàrem llautó per metall veritable, i si aquí i allà s'aixecaven algunes veus per senyalar l'aterrament qui començava i per cridar l'atenció envers l'inevitable perill, eren desacreditades com a intencionadament hostils a Turquía i no se'n feia gens de cas. Cada membre del Cos Diplomàtic vora del Corn d'Or anava darrera dels seus fins polítics i econòmics, fossin grans o petits. La enquesta d'aón podía anar a parar el moviment reformista, els semblava cosa vana; i si l'Occident era rudament desvetllat de la seva indiferencia per sorpreses ocasionals—com, per exemple, la catàstrofe de 1876, les matances d'armenis i la revolució dels Joves Turcs—la gent, sense cap raó particular, s'apaibagava tornant a la rutina usual. Tal negligencia s'ha castigat al fí i al cap ella mateixa, i, com a natural resultat, ens trobem davant de l'actual espalmament i desconcertament de tota Europa. No hem volgut regonèixer que l'acceptació forçada del nostre vestir, faisons i costums, i àdhuc de les nostres institucions, podía ésser damnosa per la població gens preparada d'Orient, i d'un mode especial de l'Orient musulmà, fins a tant que una extraordinaria crisis s'és aixecada desarrelant-ho tot, posant al desnú totes les nafres, i revelant una pintura de la confusió més horrible.

Aqueixa crisis va començar amb l'introducció de l'era Constitucional. Si tota persona coneixedora de Turquía i amiga sincera dels turcs, veié pesarosa com l'Occident anava errat per una fingida civilització forçada, acceptant com a genuines les seves manifestacions externes, no pogué, després d'esclatar la revolució militar i de proclamar-se la Constitució, meravellar-se pas menys quan notava amb quina agradable sorpresa i amb quins aplaudiments Europa saludava la victoria dels Joves Turcs i l'introducció de les institucions liberals. El goig ben cert que era més gran a Europa que a la mateixa Turquía, perquè a Occident a Abdul-Hamid se l'odiava, i no injustament; potser més que entre els seus propis subjectes.

Els Joves Turcs aleshores foren de cop i volta considerats com heroes gloriosos de la llibertat i generosos patriotes, però ensems com eficaços homes d'estat qui en un instant modernitzarien Turquía, el seu vetust i esguerrat governament i el seu asiàtic concepte del món, i tornarien bona tota cosa només tocant-la amb la llur tija. Aquest concepte era, està clar, incorrecte en els seus fonaments com ho era l'admiració en el començ del període de reforma. Vaig tenir ocasió de conèixer tot el referent a la revolució turca, al desvetllament de Turquía a la llibertat, des del seu començ mateix, essent col·laborador del diari revolucionari turc qui apareixía a Londres l'any 1864, anomenat *Muchbir* (El Corresponsal). Vaig seguir amb interès els esforços subsegüents en aqueixa direcció i vaig formar part del cos directiu de l'orgue qui apareixía a París amb Achmed Rizas com a editor, i anomenat el *Meschweret* (El Consell). Més tard vaig intervenir-hi personalment, quan provava de redreçar, en les meves relacions amb el Sultàn Abdul-Hamid, l'absolutisme tocant a la follía i no treient res d'aquest Osmànida no mancat de talent. Jo no fúi doncs estrany al moviment per la llibertat de Turquía, però he de declarar amb franquesa, que tot el moviment de l'Estat i la Societat Turcs no pogueren entusiasmar-me, perquè no vaig trobar en els factors directors del moviment, aquella serietat, aquell coneixement i aquell patriotisme sincer, i conscient de la seva fí, qui és absolutament necessari per l'èxit. Gairebé tots ells eren gent jove, però jove en edat i en experiencia, posats al cap per la revolució, absolutament incompetents en les diverses branques de l'Administració, sense experiencia del maneig dels afers gobernatius, i que vivíen en l'il·lusoria opinió, que amb un cop de mà transformarien el vell món asiàtic i vivificarien Turquía.

Està clar que els actes i les omissions d'aquests joves campions de la política no tingueren cap eco especial en la massa del món Effendi,—es a dir, en la classe intel·ligent de Turquía. La noblesa podría fer el que volgués. Però tots els turcs que pensaven seriosament, en el fons del seu cor es planyen de l'acció dels jovès turcs, perqué tothom saben com estaven poc preparats per unes reformes tant violents, tant el poble com el país. La major part del poble turc, pel qual el mot «pateix» *(watan)* era un mot desconegut, i l'Islam i el Koran han estat tots temps la sola autoritat, eren incapaços de compendre la Constitució, la «Meschrutiet» turca. A molts aquest mot ádhuc els semblaba el nom d'un nou legislador que havía pujat al trone després d'Abdal Hamid,

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24 i Capellans, 17.
:: ALTES NOVETATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques
PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

(c) Ministerio de Cultura 2005

RON BACARDI

de la mateixa manera que consideraven el Parlament i les votacions parlamentaries com un nou espectacle que se'ls posava a Stambul pel llur divertiment. L'esforç per donar l'igualtat de drets a tots els subdits, qualsevulga que fos religió que practiquessin, és certament humà i recomanable en extrem, peró era una il-lusió massa exagerada, creure que la dura enemistat de més de 500 anys entre els Mahometans dominadors i els Cristians dominats, fora fácilment descartada i s'esborraría el nom de tota la política nacional: «osmanli». La nostra crédula i inexperta Europa es va poder enganyar fácilment, peró no l' encarnat conservatisme dels orientals. Segóns he pogut deduir de les lletres de molts dels meus amics de Turquía, els esdeveniments que s'atançaven eren esperats amb ansia, i la catástrofe havía estat prevista de molts anys tothom havía remarcat que l'administració esdevenir pitjor cada any, i que les inútils discussions del Parlament només havien fet que dominar totes les branques de la vida pública per una irremediable negligencia, que el desordre de les hisendes havía aumentat, i que l'exército, en comptes d'enfortir-se i animarse, no guanyava pas rés, per ben preses que se les tingués, amb unes ordenacions preses d'una alternació de mentalitat incompatible amb la del guerrer Asiàtic. Peró el mal més gros de la nova era constitucional consistía en la perdua de la vella diferencia a la llei i a les autoritats. La temor de les autoritats qui regnava avans, especialment sota la dominació terrorista d'Abdul Hamid, ara mancava. Tot era un embull, o un desordre; la vella rutina asiàtica creixía novament d'un mode temible, i, ja molt temps abans, d'esclatar la guerra un dels meus amics m'escrivía: «Es un verdader miracle, que encara visquem en mig d'aquest caos i d'aquesta anarquía.» Doncs bé, en mig d'aquest caos i aquesta anarquía, va esclatar la guerra entre Turquía i els pobles Balcànics.

Apenes cal dir que en tals circumstancies Turquía no estava poc ni gens preparada per una guerra, i que un equipament convenient per les tropes, les posicions necessaries, els mitjans de transport i especialment el *nerons rerum gerendarum*, mancaven. Els canvis qui han tingut lloc en el exèrcit turc durant el curs de les últimes dècades no hem de perdre'l de vista, especialment en el que's refereix a la desaparició de les característiques personals dels soldat turc abans tant admirades i al fet que no han estat fets els llicenciaments per les circumstancies ètniques, religioses i socials.

Entre aquestes circumstancies poden ésser incloses les estretíssimes ordenacions militars Prussianes, introduides dintre de l'exèrcit turc, de manera que la sola cosa que el soldat turc d'avui no n'ha rebut, ès el casc en punta. A conseqüencia de la qual cosa el turc, sense haver esdevingut un soldat Prussià, ha deixat d'ésser un bon soldat turc.

El soldat turc havía en altre temps considerat el seu oficial com un amic i bon companyó, qui compartía amb ell la seva tenda i les estretors de la guerra. Avui, es troba minat contra l'oficial «Miktebli», aixó ès, l'oficial educat a les escoles, el qual, com a conseqüencia de la seva superior educació, ja no considera més el soldat com a un amic y germà, sinó com un inferior. La cordial comunicació d'altres temps entre el soldat ras i l'oficial ha estat per aquest fet completament destruída. Juntament amb aquest factor, el menyspreu de les coses de religió, ha tingut una influencia sobre el exèrcit turc. Pel turc, la guerra no ès un deure polític o social, sinó un comanament religiós, que ell considera com quelcom sagrat. El turc té davant dels ulls les paraules del Koran «El qui mor per la causa de Deu reb la més alta compensació.» Doncs be el soldat turc d'avui veu al seu costat en els rengles combatenas el guerrer Cristià qui no té res que veure amb el Koran i, com s'ha contat no fa gaire temps, pinta amb guix una creu damunt del seu feç per que els Búlgars puguin regoneixer en ell un correligionari. En aquestes circumstancies és impossible de cercar en el soldat turc, per altra banda insuficientment i mal habillat, aquell model de valor: resistencia en que s'havía tant distingit en altres díes. En resum, quan Turquía va començar la guerra, anava a ulls clucs cap a una perdua certa. Ja durant les maniobres turques que tingueren lloc poc abans d'esclatar la guerra, l'exèrcit s'havía de queixar de la manca d'aliments i municions, i en ocasió de guerra, aquestes queixes es són fetes novament en una major proporció i més gran importancia. Sigui el com sigui que es girin les coses, Turquía ha perdut les seves possesions d'Europa, i com que aquestes possesions han estat sempre per ella una càrrega innecesaria li serà possible de sostenir fácilment la perdua si pot rescabalar les seves forces a l'Asia i rectificar les errors comeses.

Es de la major importancia per Europa, oferir tota possibilitat als Turcs per recobrar-se i reestablir-se a l'Asia; per tal com, fòra dels mateixos Turcs, cap poder ni cap poble mussulmà és capaç de fundar i mantenir un govern a l'Asia.

PROF. ARMINI VAMBÉRY

C. R. B., trad.

PRÓXIM A SORTIR

EL GENESI *Publicació de l'Institut d' Estudis Catalans,* traducció de MONEN.

VOCABULARI ORTOGRAFIC, segons les normes publicades per l'Institut, compost per en POMPEU FABRA.

EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La mes important d'Espanya-20 sucursals amb teléfon-Central: Pelayo, 44, teléf. 1,113 **Economia, Veritat en els preus**

Important: **La Egipcia** es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sía previament desinfectat. — NOTA: Esmerat i rapid servei tant a la Capital com a fora.

Ministerio de Cultura 2005

De les petites ciutats

Les petites ciutats, les qui senyorilment s'ombregen de les antigues catedrals, i tenen seminari, i cases antigues nobiliaries i carrers d'aspecte sobirà, viuen.

I és viure, el fruir de tot el temps que amb nosaltres passa, envellint-nos: és passar els anys, amb les seves coloracions de mesos i temporades.

Quin anyorament de la petita ciutat, la del que viu perdut dins la gran capital, on tot és monòton, quasi mecànic, sense repsò, tot igual!

Quin enyorança de l'apaibagament, del gaudir la vida, la de les ciutats petites, en mig de llegendes i evocacions de passades modes, tenint a prop de l'art dels seus hostatges i temples, l'art de la naturalesa, el camp i el mar,

Som quaresma. Ahir, darrer día de carnestoltes, al casino hi havía ball: n'hi havía també a baixamar, i a les posades de les masíes. La gent jove s'hi divertía ballant i festejant: la gent vella, parlant del seu, cadascú: els capellans—que n'hi ha molts com a totes les ciutats petites—jugant a cartes o al dominó, ignocentment: a la casa del comte hi havía ball de trajos d'època.

Tocaren les dèu, i la campana major de la Catedral, una *Tomasa*, una *hora*, vibrà potent dalt de l'august campanar, amb sons pausats: i una a una, anunciaren les batallades l' arribada de la quaresma.

Els balladors, cap baix tornaren a caseva; penjà el vell mariner el guitarró al costat d'unes xarxes velles, i el sapat pagés a la vora del cernedor, tocant la traginada.

Les avies contaven als menuts com ja era prop la vella quaresma: ja era ovirada des del campanar de la Sèu, amb els set peus caminant tot depressa, i amb un fanalet il·luminant-se el camí.

Els pares desaven les cartes, duien els crespells i pastes grasses a l'hospital, als pobres, i l'avi tot satisfet, treia de l'arca, de davall d'una levita dels seus casoris, la figura de cartró de la clàssica vella, amb el nas corbat, el gep estrafalari, el cabacet de bacallans i pinxes, i sortint-li per davall la falda els set peus, que li seràn tallats un cada diumenge. Ve tot resant amb uns grans rosaris a la mà.

I va tota la ciutat a pendre cendra el dimecres dematí, i a la tarda a sentir al Pare predicador ço que pot-ser tenen més considerat que ell: cad'any se'ls repeteix *memento homo*...

Al cassino, els senyors segueixen encara el mateix que abans: sempre és bo el temps per criticar. Un de més atrevit, posa objeccions i fins es permet una brometa volteriana sobre el sermó del Pare predicador. Uns somríuen, altres assenten, els més, amb certa timidesa, el renyen amorosament, *som quaresma*... I el crític calla. Es molt fatigós de passar el temps, car tot just si's pot jugar a cartes.

Més envant, allà per la setmana de Passió, a les deu del matí, la campana major, torna a batallejar pausadament. Per les portes de la Sèu, entren les senyores i noies de cases nobles i ben estantes i els cavallers desenfeinats

A l'immensa nau, mig fosca, hi han agenollats els fidels. Del chor surten els sacerdots desfilant amb ciris encesos: l' oficiant treu la santa fusta de la *Vera Creu*, incrustada al mig d'una creu venerable, coberta amb un vel negre, i per tot el temple corre un aire fret d'emoció: els sacerdots canten amb accent triomfant, *Vexilla Regis prodeunt*.. Ja surten els estandarts del Rei...

Arriba el seguit mig fantàstic a l'altar major, és descoberta l'imatge de Jesus crucificat, i l'oficiant cubrint-se el cap amb el mateix vel, dóna la benedicció, llarga solemne, mentres del Chor-alt, baixen les notes sublims d'un *O Crux Ave spes unica*... polifònic: núvols d'encens revolten l'ímatge i sembla aquell moment un moment sublim de catacumbes.

Açó, cada matí. El diumenge hi assisteix tota la ciutat en pes, i allavors sí que sembla triomfant la Creu, ajupin els fronts de tota aquella gentada.

Els capvespres ja fosc, s'omple també la Sèu, del poble qui va a sentir la paraula de Deu: la veu del ministre, s'espargeix pels àmbits, escoltada amb religiosa atenció.

A la sortida, el gran concurs desfila silenciós, s'esfuma pels carrers estrets: les senyores, cobert el cap amb la mantellina: darrera d'elles, el servei porta els petits catres: les noies riuen amb devoció, comprimint-se forçadament: les dònes antigues, s'estrenyen el nús del abrigall. Ve després el sopà de dejuni, i la llarga vetlla resant el Rosari i interminables parenostres per les bul·les.

I vivint tot aquest viure, dins el cor de tots, compenetrant-se amb el seu sentit, sense les sotregades i vertiginós obrar de les ciutats grans, donant al temps el seu color, se té el secret del contrast. Per això, el dissabte de gloria és triomfant i ple de vida, i el sol i tot, sembla més lluminós. Al tocar gloria, la gent surt als portals, dient-se unsaltres amb goig íntim, *Jesús ha ressucitat*! mentres els sacerdots entren a les cases beneint-les.

¡Quina enyorança de la petita ciutat; la del que viu perdut i dominat per la urb immensa!

Un enyorança de l'apaibagament i del fruir les belleses de l'any de les petites ciutats!

JOSEP M.ª RUIZ MANENT

Informació

El riu d'or

Barcelona creix, s'aixampla, riu i frueix dins una calma insospitada en els agitats periodes passats. En un moment en que tota fantasía pot semblar cosa natural, a aquells que han vist en tant poc de temps un canvi tant prodigiós, no és estrany que res el maravelli i que trobin possibles i realitzables les fantasíes més absurdes. Veusaqui com en aquests moments, el *bluff* nortamericà, ajuntat a la fàcil credulitat d'un moment tant dolç pot originar les més fantàstiques combinacions. Aquí, on sovint la gent amaga ço que ella te, aquell que amb gest generós llença qualques mil·lions produeix l' admiració universal; aquí que sovint aquell qui s'arrisca a qualque empresa, — adés poc coneguda, adés força renouera — és tingut per boig, i aquell qui amb el prestigi del que ve de paisos on l'or mai no s'acaba, segons el dir de la gent, — té molt guanyat i facilment la gent n'espera gestes inversemblants.

De la «Canadienca» d'en Pearson s'en conten coses fantàstiques Compra de ferrocarrils de salts d'aigua. de canals, de tramvíes, projectes d'estacions monumentals de parks, tal volta de ciutats: de tot això es parla i moltas coses més; i tot això es creu... però afortunadament de la creença no es passa al entusiasme i si algú lamenta la manca de capitals catalans en empreses tan colossals. altres troben molt encertada aqueixa actitut de reserva del capital català. Quina sía d'aqueixes dugues tendencies la més encertada, la més convenient als interessos de Ca-

(c) Ministerio de Cultura 2005

talunya ens ho dirán els mateixos interessats en la nota breu, però a bastament clara i llarga per els catalans, amb la cual justifiquen l'emisió de 75 mil·lions de francs que fan a Brusel·les el 28 de aquest mes. Diu així: «Els directors d'aquesta empresa — fa referencia a la «Companyía Barcelonesa de tracció, d'iluminació i de força»—son els mateixos del Rio Light i del Mexico Litght, on han donat mostra de llur capacitat, per empreses hidràuliques i elèctriques.

»Des d'are, la Companyía posseix practicament reserves hidráuliques que poden desenrotllar 300,000 H. P; dels qua s podràn 125 000 H. P. ja ésser explotats a ultims de enguany.

»Posseeix ademés una central tèrmica de 50,000 H. P amb una xarxa de 1.230 km. de distribució elèctrica.

»Sobre la base dels contractes ja firmats es preveu que del moment que's posi en joc la primera instal·lació hidràulica, 100,000 H. P. quedarán contractats. Ademés, un contracte de 75,000 H. P. s'es firmat amb la Societat Ibérica del Nitrat (Filial de la Societat Noruega).

»No cal pas dubtar que l'abaratiment del fluid electric provocarà arreu un ràpid aument en el consum.

»Anc que l'objecte essencial de la explotació de forces hidràuliques no sía pas en cara realitzat, els rendiments de les em preses que posseeix i «controla» la Companyía Barcelonesa de Tracció han arribat l'any 1912 a onze mil·lions en total, dels quals 3.800,000 son nets.

»Els directors de la Companyía eleven els rendiments nets per l'any 1913 a 5.700,000. Després, quan les forces hidràuliques estaràn en explotació, els rendiments nets estàn destinats a triplicar se i quadruplicar-se fins a pujar dins de tres anys a més enllà dels 20 mil·lions.»

Així diu la nota qu'acompanya a l'anunci de llençar 75 mil·lions de francs al mercat Belga i Francès; això diu i no calen comentaris; no es discuteix amb l'esperit generós del artista.

Nota de la Redacció

Entre altres interessants originals, es publiquen el número entrant l'article *Per la gloria*, suscitat pel que en el número passat publicàrem sota el nom de *Homes!*

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 céntims

De venda en les llibreríes y quioscs

"URANIA"

Visible • Práctica • Sólida

Veieu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu

Agent general a Espanya J. ROVIRA

Cortes, 619.-BARCELONA.- (vora del Paseig de Gracia

CRIS

=Camisería
i Corbatería

Boquería - 32
::BARCELONA::

ESPECIALITAT en CAMISES á MIDA

GRAN BARATURA de PREUS

Ministerio de Cultura 2005

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac, fetge, melsa.** Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botetes duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán.** Cridèm la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorpendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fábrica **i no fonts de origen.**

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.°

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automóbils Espanyola

Obradors a Barcelona:

Carretera de Ribas, 279

(SAGRERA)

Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes

Automòbiles - BARCELONA

Sucursal a França:

Levallois Perret

(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes económics de essencia i neumátics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 ½ i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de práctics de ports salvament de náufregs i auxiliars de barco de pesca.

VIUDA DE

JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE

EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERÍA i LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatsèms i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

OBRA NOVA

Lo que debe saber todo Concejal

per

D. FERRAN SANS I BUIGAS

Advocat, Secretari del Ajuntament de Sarriá, Secretari del Primer Congrés Espanyol de Govern municipal,

i

D. JOSEP M.ª TALLADA

Enginyer, Professor de Economía Social a la Escola Provincial d'Arts i Oficis de Barcelona.

Un volum de 452 pàgines, 4'50 pessetes (enquadernat).

Demani's al Centre de Administració Municipal, carrer de la Aduana, 3, entl.: Principals Llibreries i a la Administració de CATALUNYA, Muntaner, 22, baixos,

AGUA

MINERO : MEDICINAL

NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach,** con el escudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

dministración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua **Rubinat - Llorach**

Establiment Tipogràfic de J. VIVES - Carrer de Muntanè, 22 BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2005